Suolisto-
sairaudet ry

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto: HE 185/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 12 a §:n muuttamisesta

Suolistosairaudet ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä asiakasmaksuista. Esitys sisältää suolistosairautta sekä muita pitkäaikaissairauksia sairastavien kannalta haitallisia ehdotuksia, jotka heikentäisivät monien mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa hoitoa sekä kykyä huolehtia omasta terveydestään ja toimeentulostaan.

Esityksessä todetaan, että asiakas voi maksukyvystään riippumatta hakeutua tarvitsemaansa hoitoon, koska maksu peritään vasta jälkikäteen. Väite on teoriassa totta, mutta ei vastaa todellisuutta. Hoitoon voi kyllä hakeutua, mutta se voi tarkoittaa koko henkilön talouden romahtamista, kykenemättömyyttä maksaa vuokraa tai ostaa ruokaa tai ulosottoon päätymistä. Tällöin on syytä kyseenalaistaa voiko maksukyvystä riippumatta todella hakeutua hoitoon.

Sairastamisesta syntyy jo nyt merkittävää taloudellista taakkaa

Suolistosairaudet ry, Allergia-, iho- ja astmaliitto, Reumaliitto ja Psoriasisliitto toteuttivat pitkäaikaissairautta sairastaville vuonna 2023 kyselytutkimuksen (n=5 039) sairastamisen kustannuksista. Asiakasmaksut olivat tuolloin huomattavasti nykyistä pienemmät. Esimerkiksi terveyskeskuslääkärin käynti maksoi 20,90 euroa, poliklinikkamaksu 41,80 euroa ja päiväkirurgia 136,90 euroa. Nyt hallituksen esityksessä ehdotetaan, että terveyskeskuslääkärin maksut nousisivat 37,20 euroon, poliklinikkamaksu 80,50 euroon ja päiväkirurgia 264,10 euroon.

Jo vuonna 2023 lähes puolet vastaajista koki sairauden kustannukset merkittävänä taloudellisena rasitteena. Joka neljäs oli taloudellisista syistä jättänyt terveydenhuollon käynnin kokonaan välistä. Kun sairautta ei kyetä hoitamaan ajoissa ja ennaltaehkäisy epäonnistuu, seurauksena on usein pahentuva ja haastavampi taudinkuva, josta aiheutuu suurempia kustannuksia sekä yksilölle, mutta ennen kaikkea yhteiskunnalle.

Viimeisten vuosien aikana lisääntyvä taloudellinen ahdinko on näyttäytynyt järjestöille yhä vahvemmin esimerkiksi sosiaaliturvaneuvonnan kautta. Sairastamisen kustannusten kohoamisen ohella työttömyyden lisääntyminen, sosiaaliturvan heikennykset sekä elinkustannusten nousu ovat ajaneet yhä useampia köyhyyteen ja taloudelliseen umpikujaan. Olemme äärimmäisen huolissamme hallituksen esityksen vaikutuksista sairastavien mahdollisuuksiin huolehtia terveydestään ja sitä kautta myös toimeentulostaan.
Asiakasmaksujen korotukset heijastuvat myös sairastavien henkilöiden työkykyyn varsinkin niiden sairausryhmien kohdalla, joilla hoito tapahtuu perusterveydenhuollon tai työterveyden sijasta erikoissairaanhoidossa.

Suolisto-
sairaudet ry

Korotuksia ei tule toteuttaa ilman suojatoimien vahvistamista

Pidämme ongelmallisena, että asiakasmaksuja ehdotetaan korotettavaksi ilman samanaikaisia toimia, joilla ehkäistäisiin kustannusten kohtuuttomuutta paljon palveluita käyttäville ja pienituloisille asiakkaille. Suojakeinoina toistetaan usein asiakasmaksukaton, asiakasmaksujen alentamisen tai perimättä jättämisen sekä toimeentulotuen merkitystä. Kuitenkin vuoden 2023 mukaan jopa 27 prosenttia ei ollut edes tietoinen julkisen terveydenhuollon asiakasmaksukaton olemassaolosta, vaikka sen täyttymisen seuranta kuuluisi heidän itsensä vastuulle. 23 prosenttia ei myöskään tiennyt asiakasmaksujen kohtuullistamisen mahdollisuuksista, vaikka niille olisi ollut tarvetta.

Suolistosairaudet ry katsoo, että ehdotetut asiakasmaksujen korotukset heikentäisivät pitkäaikaissairautta sairastavien, paljon terveyspalveluja käyttävien sekä pienituloisten henkilöiden mahdollisuuksia saada tarvitsemansa hoito oikea-aikaisesti. Esityksen vaikutukset kohdistuvat erityisen voimakkaasti henkilöihin, joiden sairaus edellyttää säännöllistä seurantaa ja erikoissairaanhoidon palvelujen käyttöä. Mikäli asiakasmaksuja korotetaan, tulee samanaikaisesti toteuttaa toimenpiteet, joilla estetään maksujen muodostuminen kohtuuttomiksi. Suolistosairaudet ry pitää välttämättömänä vähintään asiakasmaksukaton seurannan automatisointia sekä tasasuuruisten asiakasmaksujen kohtuullistamisen vahvistamista lainsäädännössä.

6.11.2026

Ulla Suvanto
toiminnanjohtaja
Suolistosairaudet ry

Elisa Arvola,
sosiaali- ja terveysturvan asiantuntija
Suolistosairaudet ry

Suolisto-
sairaudet ry